

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Läsundervisningen
inom ämnet svenska för årskurs 7-9 i Väsby
skola i Upplands Väsby kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Allmänna undervisningskvaliteter

Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Bakgrundsuppgifter om Väsby skola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7-9 under år 2011 och början av 2012. Granskningen av Väsby skola i Upplands Väsby kommun ingår i detta projekt.

Skolinspektionen har i granskningen besökt skolor under våren och hösten 2011. Under denna period sker omfattande förändringar av regelverket på skolområdet. Utgångspunkten för Skolinspektionens granskning kommer att vara densamma oavsett om besöken sker på våren eller hösten, men bedömningarna kommer att göras utifrån olika regelverk. Redovisningen består av två delar; en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Frågeställningar och metod redovisas i slutet av denna rapport under rubrikerna Syfte och frågeställningar samt Metod och material.

Skolinspektionen kommer vid sina bedömningar att utgå från skollagen (2010:800) och därtill hörande författningar, bland annat skolförordningen (2011:185) och förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37).

Förordningen om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 1994:1) samt förordningen om kursplaner för grundskolan (SKOLFS 2000:135) ska under läsåret 2011/12 fortsätta att gälla för elever i årskurs 9 i grundskolan. Därmed utgår kvalitetsgranskningen från dessa författningar när det gäller årskurs 9.

Väsby skola besöktes den 31 januari – 3 februari. Ansvariga inspektörer har Karin Günther och Kristina Dhenstrand varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgransk-

Rapport

2011-04-20

2 (21)

Dnr 40-2011:1833

ningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7-9 genomförs i sammanlagt 30 kommunala skolor och 10 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7-9 är genomförda redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

På Väsby skola observerades 8 lektioner. Varje observerad lektion bedömdes utifrån flera olika aspekter av kvaliteten på läsundervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje aspekt är ett medelvärde av bedömningen av aspektens indikatorer, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen.

Indikatorerna bedömdes på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag

2=fler svaga än starka sidor

3=fler starka än svaga sidor

4=huvudsakligen stark

Om ingen indikator för en aspekt kunde observeras bedömdes inte heller den aktuella aspekten.

Resultat

År 2011 nådde 100 procent av eleverna i årskurs 9 i Väsby skola målen för minst betyget G i svenska som andraspråk och 97 procent av eleverna nådde målen i ämnet svenska. Samma år läste 10 elever svenska som andraspråk. Bland de elever som kommer att avsluta årskurs 9 år 2012 finns 15 elever som läser svenska som andraspråk. De senaste fem åren har andelen godkända elever i årskurs 9 varierat mellan 91 och 99 procent i svenska och 81 och 100 procent i svenska som andraspråk.

På det nationella provet i ämnet svenska för årskurs 9 nådde 50 procent av de 66 elever som gjorde provet betyget VG på delprovet *Läsförståelse*. 27 procent fick betyget G medan antal elever som inte nådde målen alternativt fick betyget MVG inte går att utläsa eftersom antalet elever är färre än 10. Det framgår inte heller av den officiella statistiken hur stor andel av eleverna som nått målen i det nationella provet i svenska som andra-

språk då antalet deltagande elever är för lågt. 19 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg i ämnet svenska än det provbetyg de fick på nationella ämnesprovet. Motsvarande siffra för hela riket är 15,5 procent.

Den statistik som redovisas för skolan visar att det finns skillnader i resultat mellan flickor och pojkar. Av flickorna i årskurs 9 nådde 39 procent betyget Mycket väl godkänt på vårterminen 2011. Motsvarande siffra för pojkarna är 12 procent.

Under Skolinspektionens besök framgår att skolans olika klasser skiljer sig åt. Det finns klasser där flera elever riskerar att inte nå målen medan andra klasser har många elever som beskrivs som högpresterande. Det framgår inte av tillgänglig officiell statistik om det finns skillnader i resultat mellan olika klasser. I skolans kvalitetsredovisning redovisas inte heller resultat eller jämförelser mellan olika klasser.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Väsby skola behöver utvärdera och analysera kunskapsresultaten i ämnet svenska, med avseende på de skillnader som finns mellan olika klasser och mellan flickor och pojkar, för att kunna utveckla läsnedervisningen ytterligare.

Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Struktur och organisation
- Individanpassning, variation och utmaning
- Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward¹

Trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren skapar en positiv atmosfär
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och elevernas självtillit
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter
- läraren involverar alla elever

¹ framåtsyftande vägledning i syfte att förbättra elevernas möjlighet att nå målen

Rapport

2011-04-20

4 (21)

Dnr 40-2011:1833

Skolinspektionens bedömning

De fyra lärare som undervisar elever i årskurs 7 – 9 i svenska på Väsby skola bemöter eleverna på ett respektfullt sätt och arbetar aktivt för att involvera, motivera och engagera dem.

På några av de lektioner som observeras är stämningen särskilt god. Läraren skapar en positiv atmosfär där eleverna, förutom att ha en god relation till läraren, också lyssnar på varandra, bemöter varandra med respekt och hjälper varandra. Läraren aktiverar eleverna bland annat genom ett varierat lektionsupplägg med diskussion i både mindre grupper och i helklass. Läraren visar tydligt att hon har höga förväntningar på samtliga elever. I intervjun bekräftar eleverna att de upplever det på samma vis. Ett av många skäl till att läraren är populär hos eleverna är att hon visar stor förståelse för deras situation och tar hänsyn till elevernas arbetsbelastning i övriga skolämnen när hon planerar svenskundervisningen. Läraren berättar att hon tror och hoppas att eleverna känner att hon bryr sig om dem. *"Att vara lärare är världens bästa jobb"* förklarar hon i samtal med Skolinspektionen.

Även andra lärare beskrivs som *"snälla och respektfulla"* av eleverna. På de lektioner som observeras ser Skolinspektionen flera exempel på att lärare lyssnar på eleverna och bemöter deras kommentarer med intresse och allvar.

Det varierar dock mellan klasserna i vilken mån miljön kan beskrivas som trygg, stödjande och uppmuntrande. Vissa klasser framstår, i elevernas beskrivningar och i Skolinspektionens observationer, som stökigare och mindre trygga än övriga. I intervjun berättar elever att det finns andra elever som inte vågar prata under lektionerna av rädsla för att bli retade, men att detta blivit bättre sedan de fick en ny lärare. Lärarna på skolan anstränger sig för att lärandemiljön ska präglas av studiero och respekt mellan eleverna. Skolinspektionens observationer visar också att lärarnas lektionsupplägg möjliggör för elever som inte vill uttala sig inför hela klassen att delta aktivt, bland annat i mindre diskussionsgrupper och genom att svara på frågor skriftligt enskilt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö* uppvisar fler starka än svaga sidor. Samtliga lärare har ett respektfullt och varmt sätt gentemot eleverna. Området kan utvecklas genom att gruppernas sammansättning och tillgången på lärarresurser anpassas efter klassernas behov.

Struktur och organisation

Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten

- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga förklaringar och instruktioner
- läraren kontrollerar att eleverna förstått förklaringar och instruktioner
- läraren gör ett tydligt och sammanfattande lektionsslut

Skolinspektionens bedömning

På tre av de 8 lektioner som Skolinspektionen observerar arbetar eleverna med förberedelser inför det nationella provet i svenska. Dessa lektioner har därför ett delvis styrt innehåll och upplägg.

De lektioner som Skolinspektionen observerar är välstrukturerade så att uppgifter tydligt hänger ihop med inledande genomgångar och lärandemål. Majoriteten av lektionerna är varierade så att eleverna får närma sig de texter som bearbetas på flera olika sätt. Det förekommer både högläsning av lärare och att elever läser högt. Vidare får eleverna arbeta både i mindre grupper, individuellt och i helklass när de bearbetar de texter som de läser.

På de lektioner som observeras ger lärarna tydliga förklaringar och instruktioner. En lärare låter eleverna turas om att läsa en text högt under lektionen. Läraren ställer följdfrågor till klassen för att kontrollera att eleverna har förstått. Läraren är också noga med att ange syftet med andra delaktiviteter under lektionen. Läraren påminner flera gånger eleverna att vara uppmärksamma på vem texten är skriven för och vilket som är textens syfte.

Lärarna välkomnar eleverna och gör en tydlig lektionsstart där de presenterar de aktiviteter som ska ske under lektionen. Flera lärare skriver på tavlan vad klassen ska arbeta med under lektionen. En lärare är särskilt tydlig med att ange syftet med lektionen och koppla den till tidigare lektioner och kommande uppgifter. Läraren börjar sin lektion med en snabb repetition av föregående lektion för att sedan koppla den till kommande aktiviteter.

I flera lektionsplaneringar som Skolinspektionen tagit del av framgår vilka läroplans- och kursplanemål som lektionen relaterar till, men under lektionerna tydliggörs inte detta för eleverna. Lärare och elever berättar i intervjuerna att lärarna går igenom kursplanemålen endast inför nya arbetsområden. Genom att kontinuerligt påminna eleverna om hur undervisningen relaterar till kursplanemålen blir det tydligare för eleverna vad de lär sig.

Rapport

2011-04-20

6 (21)

Dnr 40-2011:1833

Det finns flera goda exempel på lektioner som avslutas på ett tydligt och sammanfattande vis. En lärare låter eleverna reflektera över det de lärt sig genom att låta eleverna skriva i de loggböcker de för över sin läsning. I lärarintervjun berättar även andra lärare att de arbetar på liknande sätt. Skolinspektionen ser dock andra exempel på lektioner som slutar mer tvärt. På dessa lektioner sammanfattar inte lärarna lektionernas innehåll och kopplar dem heller inte till tidigare eller kommande lektioner. Lärarna kontrollerar inte heller alltid att eleverna har förstått lektionens syfte och dess koppling till lärandemålen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Struktur och organisation* uppvisar fler starka än svaga sidor. Samtliga lärare har ett genomtänkt och varierat lektionsupplägg. Området struktur och organisation kan dock utvecklas ytterligare med avseende på lektionernas början och slut. Lärarna skulle tydligare kunna koppla lektionernas aktiviteter till lärandemålen och även planera för ett sammanfattande lektionsslut.

Individanpassning, variation och utmaning**Exempel på indikatorer vid granskningen**

- läraren anpassar undervisningen till elevgruppen
- läraren skapar gynnsamma förutsättningar för elevernas kognitiva utveckling genom samtalsstrukturen i klassrummet
- läraren ser till att elever med behov av särskilt stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

Bland skolans elever finns vana såväl som ovana läsare. Vidare finns det elever som har svenska som modersmål och elever som nyligen kommit till Sverige och håller på att lära sig svenska. Dessa elever har olika behov i läsundervisningen. Skolans rektor liksom undervisande lärare menar att läsundervisningen individanpassas och att eleverna får det stöd och den stimulans som de behöver i ämnet svenska. Elevintervjuerna, och till viss del lektionsobservationerna, ger dock en bild av att det beror på vilken klass man går i om undervisningen är tillräckligt individanpassad, varierad och utmanande.

Skolinspektionen besöker klasser ur skolans samtliga profiler; *allmän, musik* och *science*. Klasserna och profilerna skiljer sig åt. I en av de klasser som Skolinspektionen besöker har 14 av 16 elever annat modersmål än svenska. 11 elever läser svenska som andraspråk medan övriga elever läser mot kursplanen i svenska. I en annan klass har 23 av 24 elever svenska som modersmål. Skolinspektionens slutsats är att behoven och förutsättningarna för läsundervisningen skiljer sig åt mellan klasserna.

Elever i scienceklasserna beskriver att de får en individanpassad undervisning och har en skicklig lärare. I dessa klasser finns elever som läser svenska som andraspråk och elever med svenska som modersmål, elever som behöver mycket stöd och elever som behöver svårare uppgifter och extra stimulans och utmaning. Bland de elever som Skolinspektionen intervjuar finns en elev som beskrivs av andra och av sig själv som en riktig bokmal. En annan elev flyttade till Sverige för ett och ett halvt år sedan och är i full färd med att lära sig behärska svenska språket. Trots olikheten i förutsättningar är båda eleverna lika nöjda med sin svenskundervisning och beskriver varför på samma sätt; läraren känner dem och vet vilken nivå de ligger på. Hon hjälper dem att utvecklas, hon inspirerar och uppmuntrar dem i deras läsutveckling och förser dem med böcker som de är intresserade av och som passar dem.

I de klasser som har allmän profil framstår det som att undervisningen främst anpassas på gruppnivå. Lärarna ger förklaringar och instruktioner utifrån gruppens behov och läser och bearbetar texter ur en lärobok för svenska som andraspråk med frågor och texter anpassade för den elevgruppen. Eleverna vet inte själva om de läser svenska eller svenska som andraspråk. I intervjuerna beskriver flera elever svenskundervisningen som tråkig. Några elever berättar att de på grund av bristande språkkunskaper, får läsa böcker som de tycker är barnsliga och ointressanta. Elever med svenska som modersmål som går i klasser där majoriteten av eleverna har annat modersmål uppger att de läser samma texter och får samma uppgifter som övriga elever i klassen. Elever vittnar också om att de inte får det stöd de behöver eftersom det är stökigt i klassen och mycket av lärarens tid går åt till att hålla ordning och aktivera elever som inte vill arbeta.

I intervju med lärare och rektor framkommer att skolan inte ser det som ett problem att individanpassa läsundervisningen för eleverna. En lärare brukar planera för svårare frågor för vissa elever. På de observerade lektionerna läser eleverna olika böcker som de själva valt. Lärarna arbetar för att involvera alla, ställa öppna frågor och hjälpa elever att utveckla sina svar med hjälp av utvecklande följdfrågor. Det finns dock lärare som är bekymrade över att elever i behov av stöd inte får den hjälp de behöver. Framförallt gäller det de elever som nyligen kommit till Sverige och deltar på vissa lektioner. Lärarna känner inte igen elevernas påstående att de böcker de läser skulle vara tråkiga eller för lätta. Lärarna menar att det inte stämmer eftersom eleverna själva får välja vad de ska läsa. En lärare menar dock i samtal med Skolinspektionen att det förekommer att elever som har svenska som modersmål skolkar från lektionerna eftersom undervisningen inte är tillräckligt stimulerande för dem.

Att utmana eleverna och individanpassa och variera undervisningen innebär (enligt Skolinspektionens bedömningsgrunder) att varje elev får uppgifter som är utmanande inom deras närmaste "utvecklingszon" – det vill säga att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås får möjlighet att arbeta med utmanande uppgifter och

Rapport

2011-04-20

8 (21)

Dnr 40-2011:1833

material och att elever som behöver träna extra får uppgifter, material och handledning utifrån sina behov. Lärarna ska ge eleverna ledning och stimulans så att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Detta lyckas skolans lärare olika väl med.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *individ Anpassning, variation och utmaning* uppvisar fler svaga än starka sidor. Skolans lärare arbetar för att individanpassa undervisningen och ge eleverna variation och utmaning i läsundervisningen. Skolinspektionen ser dock en risk i att gruppernas sammansättning inte alltid gynnar eleverna. I förlängningen kan detta innebära att elever inte får den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. De klasser som beskrivs av skolan som mest blandade är också de klasser där Skolinspektionen tydligast ser en dynamisk lärandemiljö med aktiva elever och ett öppet samtalsklimat. Det är också i dessa klasser som eleverna beskriver undervisningen som individanpassad.

*Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward***Exempel på indikatorer vid granskningen**

- läraren involverar alla elever
- läraren ger möjligheter till inflytande och eget ansvar
- läraren skapar förutsättningar för elevernas aktivitet och engagemang
- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande

Skolinspektionens bedömning

På de lektioner som Skolinspektionen observerar arbetar lärarna för att involvera alla elever. Eleverna får svara på frågor och även elever som är tysta i större grupp får möjlighet att komma till tals och reflektera i mindre grupper eller enskilt kring de texter de läser.

I elevintervjuerna berättar eleverna att en av lärarna alltid lyssnar på dem och ofta låter dem vara med och planera det egna arbetet och ha synpunkter på undervisningen. Eleverna ger exempel på att de får vara med och välja vilka texter de ska läsa, kommentera texter som läraren har valt och välja arbetssätt och redovisningsform. Det blir också tydligt under en av de lektioner som observeras att läraren låter eleverna vara med och styra innehållet på lektionen som en naturlig del av undervisningen. Klassen läser och analyserar innehållet i en låt-text. När en av eleverna letar upp låten på Youtube kopplar läraren elevens mobiltelefon till högtalare och låter klassen lyssna på låten. Händelsen framstår som vardaglig och typisk för hur svensklektionerna ser ut.

Läraren brukar låta eleverna vara med och styra innehållet på lektionerna och ändrar ofta sin planering utifrån elevernas intressen och synpunkter. Läraren berättar också under lektionen att eleverna haft önskemål om att läsa enskilt i sina skönlitterära böcker och att hon därför lagt in 15 minuters läsning i slutet av lektionen.

Även andra lärare skapar goda förutsättningar för elevernas aktivitet och engagemang genom att utgå från deras intressen och erfarenheter vid val av texter och diskussionsfrågor. I samtliga klassrum arbetar lärarna för att skapa ett klimat där eleverna ska känna sig delaktiga och kunna bidra med egna kunskaper och reflektioner.

I elevintervjuerna framstår det som att det är lärarberoende i vilken utsträckning eleverna får tydlig och uppgiftsorienterad feedback. *"De ser hur långt vi kommit i boken"*, svarar en elev på frågan hur läraren vet vad de kan och vad de behöver utveckla. Andra elever berättar ingående hur deras lärare ger dem kommentarer och tips på vad de behöver utveckla. Dessa elever menar att de vet vad de kan, vad de ska kunna och vad de behöver förbättra. I samma intervjugrupp finns elever från en annan klass som istället upplever att de saknar tydlig och framåtsyftande bedömning från sin svensklärare.

På de observerade lektionerna ser Skolinspektionen exempel på lärare som låter eleverna komma till tals och tala till punkt, men som inte ställer djupare utvecklande frågor till elevernas kommentarer. Alla elever bemöts med intresse, men eleverna får ingen vägledning i hur de kan utveckla sina resonemang.

Lärarna ger eleverna skriftliga kommentarer på uppgifter som eleverna lämnat in. I intervjun framkommer att det finns elever som är nöjda med den feedback de får, men att det också händer att elever får kommentar som de upplever som innehållslösa. Det framgår inte alltid vad eleverna gjort bra och vad som behöver utvecklas. Lärarna berättar att det inte finns några skolövergripande diskussioner kring formativ bedömning bland lärarna, men att de nyligen börjat skriva lokala pedagogiska planeringar, (lpp), som de tror kommer tydliggöra kursplanemålen och de bedömningar som görs i relation till dessa för eleverna.

Med formativ bedömning avses en konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback som är kopplad till vad eleven behöver utveckla för att nå lärandemålen. Syftet är att eleven ska få en förståelse för vad de ska lära sig och för olika kvalitéer i lärandet. Läraren kan genom sin bedömning anpassa undervisningen så att den bättre möter elevens omedelbara inlärningsbehov. På så vis ökas elevens direkta delaktighet i bedömningen och utformandet av undervisningen. Enligt Skolinspektionens bedömning behöver undervisning i svenska som observerats utvecklas så att lärarna använder sig av formativ bedömning i högre grad under lektionerna.

Lärarna är överens om att reflektion är en viktig del i lärandet. Elever berättar också att de ibland får reflektera över undervisningen och utvärdera sina lektioner. En av de

Rapport

2011-04-20

10 (21)

Dnr 40-2011:1833

observerade lektionerna avslutas med att eleverna får svara på frågor i sina individuella läsloggar på vad de arbetat med och lärt sig under lektionen. Läraren kopplar dock inte utvärderingen till kursplanens innehåll och eleverna får vid det observerade tillfället inte möjlighet att samtala med läraren och andra elever om lärandet i undervisningen, eller arbetsprocesserna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward* uppvisar fler svaga än starka sidor. Lärarna utgår från elevernas intressen och erfarenheter vid val av texter och diskussionsfrågor och arbetar för ett klimat där eleverna är delaktiga och bidrar med egna kunskaper och reflektioner. Det finns dock inte något skolövergripande system för hur lärarna ska arbeta med formativ bedömning. Det blir följaktligen lärarberoende i vilken utsträckning eleverna får feedback och framåtsyftande bedömning.

Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Skolans övergripande arbete med läsundervisning

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Rektorn ser till att det förekommer pedagogisk samverkan i syfte att stödja elevernas långsiktiga läsutveckling.
- Rektorn tar ansvar för att skolans fysiska miljö stödjer läsprocessen
- Eleverna har tillgång till skolbibliotek som används aktivt i läsundervisningen
- Rektorn utvärderar och omprövar regelbundet de särskilda stödinsatser som ges
- Rektor ger lärarna möjlighet till kompetensutveckling med inriktning mot läsprocessen
- Rektorn tar ansvar för att eleverna får det garanterade antalet undervisningstimmar i svenska som timplanen anger
- Rektorn tar ansvar för att lärarna har förutsättningar i form av läromedel, datorer, resurser osv.
- Eleverna känner till kursplanens mål, vet vad de ska kunna och vad de kan
- Läroplan och kursplan används som utgångspunkt i undervisningen
- Skolan arbetar med ämnesövergripande studier
- Lärarna utgår vid bedömning och betygssättningen i ämnet svenska från de nationella målen i kursplanen och från betygskriterierna

Väsby skola har många elever som är ovana läsare. Skolan har också en hög andel elever med annat modersmål än svenska och flera elever som är nyanlända. Det finns en medvetenhet på skolan om att språket och läsandet är av stor vikt för elevernas kunskapsutveckling. Skolan har ambitionen att arbeta språkstärkande i alla ämnen och har valt att särskilt satsa på läsning i de tidigare årskurserna. För två år sedan fick skolans samtliga lärare en riktad kompetensutveckling "Stärk språket". Flera av de lärare som undervisar på skolan har dock börjat sin anställning efter dess.

Utbildningssatsningen "Stärk språket" genomfördes innan de fyra lärare som undervisar årskurs 7 – 9 i svenska hade börjat på skolan. Svensklärarna har inte genomgått någon kompetensutveckling sedan de började på skolan och enligt rektorn finns heller ingen särskild kompetensutveckling med inriktning på läsundervisning eller svenskämnet planerad. Endast en av lärarna är behörig att undervisa i svenska som andraspråk trots att samtliga lärare undervisar elever i ämnet.

Rapport

2011-04-20

12 (21)

Dnr 40-2011:1833

Skolans bibliotek har flyttat två gånger på kort tid. Det ligger nu anonymt och låst för eleverna i skolans bottenplan. Det finns inte någon bibliotekarie som kan hjälpa eleverna att hitta böcker som passar dem. En elev berättar i intervjun att hon läser mindre än tidigare och att det beror på att hon saknar tillgång till skolbibliotek. Biblioteket används av lärarna i läsundervisningen, även om både lärare och elever ser ett behov av att köpa in ny litteratur. Eleverna berättar i intervjun att de vill vara med och välja böcker till biblioteket. I intervjuer med elever framkommer att det finns elever som upplever att de får läsa tråkiga och barnsliga böcker på grund av sina bristande kunskaper i språket. Det finns också elever som upplever att de får bra hjälp av sina lärare att hitta böcker som passar dem.

Det finns ett ämneslag i svenska där samtliga svensklärare ingår. Det är dock oklart för lärarna hur regelbundet de förväntas ha möten för samverkan. Enligt rektorn har ämneslärarna inte fullt ut skapat en plattform för pedagogisk samverkan ännu. Mot bakgrund av de skillnader som finns i elevernas förutsättningar bedömer Skolinspektionen det som angeläget att svensklärarna samverkar i pedagogiska frågor kring undervisningen. Det kan annars finnas en risk för att den svenskundervisning som ges på skolan inte är likvärdig för eleverna.

Lärarna ger flera exempel på samverkan mellan olika ämnen. En lärare undervisar i svenska och de samhällsorienterande ämnena. Eleverna får läsa texter i ämnet svenska som anknyter till de områden de samtidigt läser i till exempel historia. Inom arbetslagen sker också ämnesövergripande temaarbeten med anknytning framförallt till de profiler som eleverna läser. De svensklärare som är nyanställda på skolan berättar att de har goda erfarenheter sedan tidigare av ämnesövergripande arbete. De planerar att arbeta på samma sätt tillsammans med andra lärare på Väsby skola. Även rektorn menar att skolan prioriterar ämnesövergripande studier.

Under elevintervjuerna framkommer att många av eleverna inte vet vilka mål de har med sin läsundervisning. De vet inte vad de kan, vad de ska kunna eller vad som står i kursplanen. Flera elever vet inte vilken kursplan de läser mot – om de läser ämnet svenska eller ämnet svenska som andraspråk. Andra elever kan redogöra väl för vad de ska lära sig och vilka kunskapskrav och mål de har med sin undervisning.

Rektorn identifierar det som ett utvecklingsområde för skolan att bättre klargöra målen för eleverna och för diskussioner om detta inom lärargruppen. Rektorn och lärarna ser arbetet med de pedagogiska planeringarna som nyligen införts på skolan som ett bra redskap i arbetet med att tydliggöra målen och kunskapskraven.

Eleverna får det garanterade antalet undervisningstimmar i svenska som timplanen anger. Lärarna utgår från läroplan och kursplan i undervisningen och utgår vid bedömning och betygssättning i ämnet svenska från de nationella målen och kunskapskraven i kursplanen och från betygsriterierna. Det är dock viktigt att både lärare och

elever vet vilken av kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk som ligger till grund för planeringen och undervisningen.

I skolans kvalitetsredovisning identifierar skolan tillgången på läromedel i svenska som god. I Skolinspektionens intervjuer efterfrågar dock lärare och elever bättre och mer uppdaterade läromedel. Eleverna vill vara med och köpa in böcker till biblioteket och har synpunkter på vilka läromedel som används. Det finns planer på att eleverna ska få individuella datorer på skolan. Elever och lärare har stora förhoppningar kring datorernas effekter på undervisningen. Det finns inte heller tillräcklig tillgång på datorer för elever som behöver stöd med exempelvis talsyntes eller översättningsprogram.

Enligt lärarna är rektorn engagerad och insatt i det särskilda stöd som ges på skolan. Både lärare och elever menar dock att eleverna inte alltid får tillräckligt med stöd. Elever berättar att lärare inte hinner hjälpa alla och att de inte får den hjälp de behöver. Det finns en speciallärare som arbetar heltid på skolan och en specialpedagog som arbetar en dag i veckan. Utöver det finns lärare som har avsatt resurs tid för att ge elever i behov av särskilt stöd extra hjälp. På svensksektionerna finns endast en lärare i klassrummet trots att elevernas behov av stöd bedöms som stora. Speciallärarna anger att de inte alltid hinner följa upp de stödinsatser som ges. Till exempel har skolan inte möjlighet att följa upp de åtgärdsprogram som logoped skrivit för elever med läs och skrivsvårigheter. Enligt speciallärarna förekommer det att föräldrar tar ansvar för att kontrollera att de åtgärder som föreskrivs vidtas och att de har effekt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Skolans övergripande arbete med läsundervisning* uppvisar huvudsakligen svaga sidor. Rektorn behöver se till att elever i behov av stöd får särskilt stöd i den utsträckning de behöver och har rätt till. Rektorn behöver säkerställa en likvärdig svenskundervisning, där målen tydligt framgår för eleverna och där elever i olika klasser får samma förutsättningar att nå kunskapskraven och målen för undervisningen. Mot bakgrund av de stora skillnader som finns mellan klasserna bedömer Skolinspektionen det som angeläget att svensklärarna samverkar i pedagogiska frågor kring undervisningen. Vidare behöver rektor säkerställa att lärarna har förutsättningar i form av läromedel, datorer och kompensatoriska hjälpmedel för att genomföra en individanpassad undervisning. Områden för kompetensutveckling med inriktning mot ämnet svenska och elevernas läsutveckling skulle exempelvis kunna bestå i fortbildning för att undervisa i svenska som andraspråk. Ett annat område för kompetensutveckling hos lärarna skulle kunna vara att öka kunskapen kring litteratur som stimulerar läslusten hos ovana läsare. Slutligen behöver rektorn säkerställa att skolan har ett fungerande bibliotek som kan användas aktivt i läsundervisningen. Biblioteket ska vara tillgängligt för eleverna, tillgodose behov av material för utbildningen, stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt bidra till deras språkutveckling.

Rapport

2011-04-20

14 (21)

Dnr 40-2011:1833

Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

Finns exempel på

- skönlitteratur
- sakprosatexter
- texter som kombinerar ord, bild och ljud och deras dramaturgiska komponenter
- kombinationer av olika texttyper
- texter från läromedel, andra skolämnen
- texter från digitala media
- texter producerade av lärare
- texter valda utifrån elevernas intressen erfarenheter och behov
- texter med autentiskt syfte som ligger bortanför elevens färdighet

Skolinspektionens bedömning

Dokumentation från lärarna, lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever visar att eleverna får ta del av olika typer av texter i undervisningen. De lär sig känna igen olika texters uppbyggnad och språkliga särdrag.

På de lektioner som observeras arbetar eleverna med artiklar från tidningar och läroböcker, texter från nationella provet, noveller, skönlitteratur och en låt-text. Lärarna har valt texterna utifrån elevernas intressen, erfarenheter och behov. Eleverna läser även böcker enskilt som de själva har valt. På en lektion har läraren satt ihop ett häfte med olika slags texter. Läraren gör en snabb genomgång och låter eleverna vara med och repetera vad som kännetecknar de olika texttyperna. Läraren motiverar kort varför hon valt dessa texter; en novell, "trots att den är gammal", eftersom den är "bra och tänk-värd", två tidningsartiklar kopplade till elevernas intressen; den ena en insändare i lokalpressen och den andra en vetenskapsartikel eftersom eleverna går i scienceklass. Slutligen har läraren valt en text till en låt som är populär hos eleverna.

I intervjuerna berättar lärarna att de försöker låta eleverna ta del av flera olika slags texter. Förutom ovanstående exempel har eleverna läst poesi, film och lärobokstexter från andra ämnen. En lärare har låtit klassen läsa blogginlägg och talat om digitala mediers språk och funktion. En av de helt nyanställda lärarna har analyserat blogginlägg på sin tidigare skola och planerar att göra det även på Väsby skola. I Skolinspektionens enkät som 24 elever i årskurs 9 svarat på bekräftas att eleverna får läsa en variation av texter i ämnet svenska.

I intervjuerna kan eleverna ge exempel på olika texttyper och beskriva lektioner som behandlat texttyperna krönika och tidningsartiklar. De berättar också att de läst språkhistoria, litteraturhistoria och källkritik. Det skiljer sig dock åt mellan elevgrupperna hur väl de känner till olika typer av texter och vilka språkliga särdrag som kännetecknar dem. Några elever menar att de med en tidigare lärare mest fick arbeta i läroboken och att de inte alltid förstod varför de skulle läsa de texter som de läste.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?* uppvisar huvudsakligen starka sidor. Eleverna får ta del av olika texttyper i undervisningen.

Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- lärarna anpassar undervisningen efter textens syfte och karaktär
- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla olika lässtrategier
- läraren utgår från elevernas intressen och erfarenheter
- läraren utgår från elevernas behov vid bearbetning av text

Skolinspektionens bedömning

Den undervisning som Skolinspektionen observerar är anpassad efter syfte och karaktär på de texter som bearbetas. Lärarna ger på olika sätt eleverna förförståelse inför de texter de ska läsa. På en lektion läser klassen en tidningsintervju med en rapartist. Läraren påminner klassen om artiklar de läst på föregående lektioner och uppmuntrar eleverna att vara uppmärksamma på vem texten riktar sig till och i vilket syfte den är skriven. På så vis får eleverna en förförståelse inför vad de ska läsa. En annan lärare låter eleverna svara på en fråga som rör temat i den text som de ska läsa innan de läser högt tillsammans och en tredje lärare berättar i förväg kort vilken typ av texter eleverna ska läsa under lektionen och varför hon valt dem.

På samtliga observerade lektioner får eleverna möjlighet att på olika sätt tolka och reflektera över den text de läser. Lärarna ger eleverna färdiga frågor som de får svara på enskilt, i mindre grupper och i helklass. Eleverna får svara på vad texterna handlar om, för vem de är skrivna och vilket eventuellt budskap texten har. Eleverna möter flera olika typer av texter i sin undervisning och blir därigenom medvetna om olika textgenerer. I elevintervjuerna framstår det som att eleverna får lära sig olika lässtrategier. De känner igen begrepp som att "läsa mellan raderna" och att "sökäsa".

Alla lektioner framstår dock inte som lika väl anpassade efter elevernas behov. Elever som förväntas nå målen stimuleras inte alltid till vidare utveckling, eleverna får inte

Rapport

2011-04-20

16 (21)

Dnr 40-2011:1833

alltid det stöd i läsundervisningen som de behöver för att utveckla sin läsning och lärarna anpassar inte alltid undervisningen till varje elev. På flera av de lektioner som observeras är undervisningen anpassad på gruppnivå. Den undervisning som ges är på en grundläggande nivå och Skolinspektionen ser till exempel inga exempel på att elever som lätt når målen får mer utmanande frågor. På en lektion får eleverna fylla i en så kallad läslogg och svara på frågor som, vad som har hänt i boken, vilken person de gillar bäst i boken och vilka råd de skulle ge till bokens karaktärer. Alla elever får samma material att utgå ifrån. Andra lärare berättar att de förbereder mer utvecklande frågor för vissa elever.

På flera av de lektioner som observeras utgår lärarna från färdiga frågor från läroböcker. De texter som eleverna läser är grundläggande och de läroböcker som används riktar sig till elever som läser svenska som andraspråk. De färdigformulerade frågorna lämnar litet utrymme för andra frågor och samtalsklimatet skiljer sig åt från de klasser där undervisningen inte har samma grundläggande karaktär. I dessa klassrum är läraren mer lyhörd för elevernas intressen och eleverna deltar mer aktivt i diskussionerna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper* uppvisar fler starka än svaga sidor. Undervisningen är anpassad efter textens syfte och karaktär. Eleverna får möjlighet att tolka och reflektera över texten. Undervisningen är dock inte individanpassad i tillräcklig utsträckning. Elever som förväntas nå målen stimuleras inte alltid till vidare utveckling genom exempelvis mer utmanande frågor och elever får inte heller alltid det stöd de behöver.

Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Läraren använder sig av olika digitala medier i sin läsundervisning
- Läraren ger eleverna genom undervisningen kunskap om olika digitala medi-ers språk och funktion
- Läraren ger eleverna möjlighet att söka information via digitala medier samt ger dem verktyg för att kunna kritiskt granska internet och olika digitala medier

Skolinspektionens bedömning

Under de lektioner som Skolinspektionen observerar finns få exempel på att lärarna använder sig av digitala medier i sin undervisning. Vid ett tillfälle lyssnar klassen på en låt i en elevs mobiltelefon. Det finns också elever med annat modersmål som har egna datorer för att kunna använda översättningsprogram när de läser. Lärarna använder sig till viss del av olika digitala medier i läsundervisningen. Flera lärare berättar att de använder dataprojektor för att visa exempelvis reklamfilmer eller andra klipp från YouTube. I elevintervjuerna anger vissa elever att de får möjlighet att söka, bearbeta och hämta information och texter från olika medier. Andra elever känner inte till detta och har exempelvis inte fått lära sig om källkritik i sin svenskundervisning.

Lärare beskriver i intervjuerna att de ger eleverna kunskap om olika mediers språk och hur dessa påverkar oss. Eleverna medvetandegörs om de olika mediernas funktion. Till exempel arbetar en lärare med att analysera blogginlägg och en annan planerar att göra det.

Både lärare och elever menar att det är ett problem att det inte finns tillräckligt många datorer på skolan. I intervjun berättar elever att de vill lära sig mer om språk i sociala medier och att de önskar bättre tillgång till datorer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap* uppvisar fler starka än svaga sidor. Flera lärare ger eleverna möjligheter att få kunskaper om olika digitala mediers språk och funktion i enlighet med kursplanen i svenska. Samtidigt efterlyser andra elever mer undervisning på temat. Skolan behöver arbeta för att undervisningen är likvärdig så att samtliga elever ges möjligheter att få kunskap om olika digitala mediers språk och funktion.

Följer skolaläraren systematiskt upp elevers läsutveckling och tar uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Läraren/skolan följer upp elevernas förmåga att läsa förstå och tolka och bearbeta olika texttyper
- Läraren/skolan tar tillvara resultatet av uppföljningen för att förbättra läsundervisningen

Skolinspektionens bedömning

Skolan gör så kallade screeningar på eleverna i årskurs 4, 5 och 6. I Årskurs 7 – 9 görs inga systematiska uppföljningar av elevernas förmåga att läsa, förstå, tolka och bearbeta olika texttyper. Det saknas system för att följa upp och utvärdera läsutvecklingen.

Rapport

2011-04-20

18 (21)

Dnr 40-2011:1833

Det blir således lärarberoende i vilken utsträckning lärarna följer upp elevernas läsutveckling. Eleverna uppger också i intervjuerna att det skiljer sig åt mellan lärarna vilken kunskap de har om elevens förmågor och kunskaper och hur väl de ger information till eleverna om vad de behöver utveckla.

Det förekommer att elever får utvärdera och reflektera över läsundervisningen, men detta görs inte alltid i relation till kursplanen i svenska.

Vid behov av särskilda stödåtgärder i läsning utarbetas åtgärdsprogram som stödjer elevens läsutveckling, men lärare och elever uppger att det stöd eleverna får inte är tillräckligt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Följer skola/läraren systematiskt upp elevers läsutveckling och tar uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen* uppvisar fler svaga än starka sidor. Det saknas skolövergripande system för att följa upp och utvärdera läsutvecklingen. Mot bakgrund av de skillnader som Skolinspektionen ser mellan de olika klasserna är det särskilt angeläget att skolan gör en uppföljning av elevernas läsutveckling på bredare front.

Bakgrundsuppgifter om Väsby skola

Väsby skola är en kommunal grundskola som ligger i centrala Upplands Väsby. Skolan har ca 420 elever i årskurserna 4 – 9. Enligt skolans uppgifter har 40 procent av eleverna annat modersmål än svenska. Bland dessa finns elever som varit kort tid i Sverige. Skolan har profilklasser med inriktning musik eller science. Skolans arbetslag är organiserade utifrån profilerna; allmän, musik och science.

Fyra svensklärare undervisar i de årskurser som är aktuella för granskningen. Två av lärarna ingår i arbetslag *allmän*, en i arbetslag *science* och en lärare tillhör arbetslag *musik*. En lärare har varit tre terminer på skolan, en lärare har arbetat en termin och två lärare har börjat under vårterminen och arbetar sin tredje vecka på skolan vid tiden för Skolinspektionens besök.

På skolans hemsida presenteras de olika profilerna. Där framgår att den som går i allmän klass läser mer av de praktisk-estetiska ämnena och dessutom får mer studiehandledning än elever i andra klasser. Till skolans musikklasser söker elever från hela kommunen. Intagning sker i årskurs 4. De elever som går i musikklass har fler musiklektioner per vecka än eleverna i övriga klasser. Slutligen har de av skolans elever som valt att gå i scienceklass mer undervisning i naturvetenskap, teknik och matematik än övriga elever.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

I denna granskning riktas särskilt fokus mot kvaliteten i läsundervisningen i ämnet svenska och hur skolorna följer upp och utvecklar elevernas läsförmåga och läsförståelse under grundskolans avslutande årskurser. Enligt flera forskare finns det ett klart samband mellan betyg som elever i de senare åren i grundskolan får och elevernas läsförmåga vilket gör detta angeläget. I granskningen är mer preciserat följande frågeställningar centrala:

Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?

Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?

Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Följer skolan systematiskt upp elevers läsutveckling och tas uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter. Granskningen genomförs genom att följande aspekter på undervisningens kvalitet belyses:

Struktur och organisation

Individanpassning, variation och utmaning

Trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguider som behandlas utarbetas med utgångspunkt från forskning om läsundervisning, den gällande läroplanen och

Rapport

2011-04-20

20 (21)

Dnr 40-2011:1833

kursplanen för svenska. Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med läsundervisning i ämnet svenska. Resultat från elevernas nationella ämnesprov i läsförståelse och betygsresultat i ämnet svenska, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumentet när det gäller läsundervisning, vilka textmaterial skolan använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla läsundervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med läsundervisning samt allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspelet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Det finns en risk att inspektörerna under klassrumsobservationerna inte kommer att se någon läsundervisning. För att undvika detta informeras skolorna om syftet med granskningen och de centrala frågeställningarna. Skolan och lärarna får då möjlighet att förbereda sig för granskningen så att inspektörerna får en möjlighet att se hur skolan arbetar med läsundervisning. En möjlighet/risk är att inspektörerna får se en undervisning som i normalfallet inte bedrivs. Skulle undervisningen visa sig ha en hög kvalitet har en del av syftet med granskningen uppnåtts. Bedrivs det däremot inte någon läsundervisning är det viktigt att de allmändidaktiska inslagen i undervisningen observeras och bedöms genom att allmänna undervisningskvaliteter granskas. Läraren ska i förväg ge observatörerna en lektionsplanering samt uppgifter om elevsammansättningen i klassen. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier som kan anses vara positiva exempel av en aspekt av läsundervisning. Detta görs i ett observationsschema som innehåller många olika aspekter av läsundervisningen och av allmänna undervisningskvaliteter. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna enskilt i sina observationsscheman. Därefter diskuterar de sina bedömningar och sammanställer detta i ett gemensamt observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande läraren kort före och efter lektionen utifrån en frågeguide. Observationerna är också vara ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en helhetsbild av läsundervisningen i skolan av de faktorer som kan ha betydelse för lärandet. Frågor om lässtrategier, läsmiljöer, anpassning av läsundervisningen, lärarnas kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt utvecklar läsundervisningen är

viktiga för att komplettera det man sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor kommer att, vid intervjuerna, få besvara frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i ämnet svenska på aktuell skola intervjuas. Om det finns speciella ämnesansvariga i ämnet så som specialpedagoger eller motsvarande ansvariga för stöd kommer även de att intervjuas. Elever till intervjuerna väljs ut från alla klasser i respektive årskurser. Både pojkar och flickor, samt elever med svensk respektive utländsk bakgrund, ska ingå. Medverkan är dock frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka texter eleverna får ta del av, om eleverna får läsa texter utifrån erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna har tillgång till texter genom olika medier. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Elevenkäten genomförs bland en slumpvis uttagen klass/grupp elever födda 1996 i varje skola vilka deltagit i någon av de observerade lektionerna. Enkäter till lärare och rektor används inte. Istället får rektorn och lärarna ett antal frågor i förväg utifrån de centrala frågeställningarna för att kunna förbereda sig inför intervjun